

kor az ezeken a gyakorlatibb fejezeteken belül található elméleti bevezető részek a nem informatikus olvasók számára is könnyen érthetőek. A szerző ajánlja könyvét mindenkinek, aki „lépést szeretne tartani az internet számítástechnikájával”.

Kovács László

Szilágyiné Hodossy Zsuzsanna
**Általános iskolai idegen-
 nyelv-oktatás: történet,
 elemzés (1945–1995)**

Eötvös József Könyvkiadó:
 Budapest, 2006. 193 p.

Nyelvtudásunk és ezzel együtt az idegen nyelv-oktatásunk hiányosságairól a hétköznapi embernek is határozott és pontosan körvonalazott véleménye van Magyarországon. Közhelyszámba megy a megállapítás, hogy az Európai Unióhoz csatlakozó országok körében utolsó helyen állunk kommunikációképes idegennyelv-tudás tekintetében. A miértekről és a megoldás lehetőségeiről megoszlik a szakemberek véleménye. A nyelvoktatás hatékonyabb módszereinek keresése során óhatatlanul látókörünkbe kerül a módszerek alakulása, fejlődése, története, összefüggése a vonatkozó tudományokkal (nyelvészet, alkalmazott nyelvészet, nyelvpedagógia), illetve találkozunk a nyelvoktatást, annak dokumentumait alakító nyelvpolitikai tényezőkkel.

Idegennyelv-oktatásunk egyik legkevésbé ismert területe az általános iskolai nyelvoktatás. A témáról megjelent számos publikáció ellenére Szilágyiné Hodossy Zsuzsanna könyve az első átfogó, történeti szemléletű elemzés a 6–14 éves korosztály általános iskolai idegennyelv-oktatásáról 1945 és 1995 között. Már ez is elegendő érv volna ahhoz, hogy „kötelező irodalomként” a nyelvtanárok és a témával foglalkozó szakemberek figyelmébe ajánljam.

Egy tantárgy oktatásának történeti áttekintése általában szűk szakmai körnek szóló olvasmány, a tények és adatok felsorolása inkább unalmas, mint érdekfeszítő. Miért vettem mégis mindig újra a kezembe a kötetet? Fantasztikus mennyiségű ismeretet kaphatunk belőle a tárgyalt időszakról akkor is, ha több évtizedet töltöttünk idegennyelv-oktatással.

Már az ötven év korszakait tükröző fejezetcímek is idézik a történelem és az idegennyelv-oktatás meglehetősen változatos periódusait:

- Szabadon választható élő idegennyelv- és latinoktatás az általánosan művelő és képző iskola alakulása idején (1944–48)
- Ideológiailag korlátozott idegennyelv-oktatás, tömeges és kötelező orosznyelv-oktatás (1949–56)
- A decentralizáció, a társadalmi és szakmai érdekek érvényesítésének kezdetei (1957–69)
- A 70-es évek oktatási reformja, szakmai és társadalmi érdekérvényesítés (1970–88)
- Általános iskolai idegennyelv-oktatás a megváltozott társadalmi rendszerben és az európai integrációs folyamat (1989–1995)

Megismerhetjük, hogy a társadalom, a politika és a tudományok változásai hogyan hatottak az általános iskolai idegennyelv-oktatásra az egyes korszakokban. Mikor és hogyan születtek az idegen nyelvekről szóló határozatok és tantervek? Mennyire vették figyelembe a nyelvoktatási hagyományokat? Milyen nemzetközi körülmények között jöttek létre a tantervek és a velük párhuzamosan megjelenő tankönyvek? Hogyan alakultak az idegennyelv-oktatás kezdési időpontjai? Mi volt a kisiskoláskori idegennyelv-tanítás, az alternatív idegennyelv-oktatási programok helye és szerepe a változó általános iskolában?

A további fejezeteket („A magyarországi általános iskolai idegennyelv-oktatás az adatok tükrében” és „Kitekintés a környező közép-kelet-európai országok alapoktatásának idegennyelv-oktatási helyzetére a vizsgált időszakban”) *mesélő* táblázat- és grafikonleixikonként kezelhetjük. Bármikor fellapozhat-

jük, és egy-egy adatsor tükrében elgondolko-
hatunk a vizsgált időszak idegennyelv-okta-
tásának változásairól vagy éppen „változat-
lanságairól”.

Vajon volt-e szerepe az általános iskolai
idegennyelv-oktatásnak a magyarországi ala-
acsony idegennyelv-tudás alakulásában? Mely
tényezők okozták az idegennyelv-tanulás
eredménytelenségét, és mely tényezők járul-
tak és járulhatnak hozzá ma is az eredményes-
séghez? – teszi fel a kérdést a szerző. Összeg-
zésében megerősíti az eredménytelenség köz-
ismert tényezőit (direkt nyelvpolitika; a
magyartól olyannyira eltérő orosz nyelv kö-
telező státusza, uniformizált, politizált tan-
anyaga; alacsony óraszám stb.), majd ezeket
új szempontokkal egészíti ki (helyzetelemzés
nélküli oktatási reformok; nem a valós nyelv-
oktatási célra épülő tantervek; az eredmény-
telenséget felszínes módosításokkal, tan-
anyagcsökkentéssel megszüntetni kívánó ren-

delkezések; a tankönyvek nem ösztönöztek az
életkornak megfelelő kommunikációra stb.).
Ugyanakkor máig ható eredményes tényezők
is hosszasan sorolhatók, többek között 1962-
től a 8 éves kortól kezdődő intenzív általános
iskolai idegen nyelvi programok; a nyelvokta-
tás gyakorlati célját folyamatosan megfogal-
mazó oktatási célok; vagy hogy például a 78-
as tantervet tantárgy-pedagógiával foglalko-
zó szerzők készítik; stb.

További részletekért érdemes a kötetet fel-
lapozni.

Kiknek javaslom a könyvet? A nyelvokta-
tás témájával foglalkozó szakemberek, nyelv-
tanító- és nyelvtanár-jelöltek számára, min-
den pedagógusnak, aki általános iskolában
nyelvet tanít vagy akit érdekel e korosztály
idegennyelv-tanítása. Minden nyelvet oktató
kolléga haszonnal forgathatja.

Petőcz Jánosné